

Barkenlund 11

Kulturmiljöanalys

KMV forum

2021-05-17

Innehåll

1. Inledning.....	5
Bakgrund.....	5
Uppdrag och metod	5
Utredningsområde.....	5
Medverkande	5
Metodik.....	5
Rapportens upplägg.....	6
2. Förutsättningar	7
Planeringsförutsättningar.....	7
Angränsande detaljplaner under framtagande.....	7
Lagskydd	9
Tidigare kunskapsunderlag och ställningstaganden	9
3. Karaktärsbeskrivning	14
Stadsbild och övergripande karaktär	14
Nämndhuset.....	14
Siktlinjer och vyer.....	19
4. Kulturmiljöanalys	21
Kulturhistoriskt sammanhang.....	21
Kulturhistorisk värdebeskrivning	21
5. Känslighets- och tålighetsanalys	31
6. Rekommendationer för bevarande och utveckling	32
7. Historisk utveckling	34
8. Källförteckning	50

Barkenlund 11 - Kulturmiljöanalys

Dokumentdatum: 2021-05-17

Beställare: Nyfosa Barkenlund Oxbacken KB, genom Studio Vinterhav

Kontaktperson: Sara Vinterhav, Studio Vinterhav

Framställt av: KMV forum AB

Författare: Lisa Sarban, Stina Ekberg och Emy Lanemo, KMV forum

Granskare: Johannes Kruusi, KMV forum

Foto: KMV forum om inget annat anges

Kartor: Tove Dåderman, Landskapslaget

Nämndhuset, uppfört 1934, ritat av stadsarkitekt Georg Arn. Huduventrén och framsidan vinklad mot Svartån, med Vasagatan i söder och Östra Bangatan i väster.

1. Inledning

Bakgrund

Den 28 maj 2020 beslutade Byggnadsnämnden i Örebro kommun om positivt planbesked för fastigheten Barkenlund 11. Nyfosa Barkenlund Oxbacken KB hade tidigare inkommit med en begäran om att få upprätta en ny detaljplan med syftet att uppföra ytterligare en byggnad för kontor och garage på fastigheten. I planbeskedet lyftes ett antal frågor som behövde utredas och prövas under planprocessen, bland annat en kulturmiljöanalys samt en konsekvensbedömning av förslagets påverkan på områdets kulturhistoriska värden.

Uppdrag och metod

Nyfosa har genom studio Vinterhav under mars 2021 beställt en kulturmiljöutredning samt konsekvensbedömning av KMV forum.

Kulturmiljöutredningens syfte har varit att beskriva, precisera och illustrera fastigheten och byggnadens kulturhistoriska värden, karaktärsdrag och kvaliteter, samt kvarteret och bebyggelsemiljön i relation till omgivningen och riksintresset. I utredningen ingår även identifiering av viktiga siktlinjer, bedömning av känslighet och tålighet samt rekommendationer inför utformning av detaljplanen. Uppdraget har inte innefattat interiörer. Medskick till planarbetet samt rekommendationer till arkitekten/beställaren har förmedlats löpande under arbetet.

I uppdraget ingick även ta fram en konsekvensbedömning till samrådet över hur detaljplaneförslaget påverkar kulturmiljön. Konsekvensbedömningen görs utifrån typ av påverkan i relation till identifierade värden samt viktiga siktlinjer inom området och i relation till riksintresset. Konsekvensbedömningen utgör en separat del av kulturmiljöutredningen.

Utredningsområde

Kulturmiljöanalysens utredningsområde följer den föreslagna detaljplanens avgränsning som motsvarar befintlig fastighet

Barkenlund 11. Fastigheten är belägen i centrala Örebro, norr om Vasagatan och öster om Östra Bangatan, vid Svartåns norra strand. På fastigheten står idag Nämndhuset samt en garage- och förrådsbyggnad. För att kunna bedöma byggnadernas och fastighetens kulturhistoriska värde i förhållande till omgivningen omfattar historiken och kulturmiljöanalysen även det närmaste omlandet. Av samma anledning innefattar siktlinjeanalysen vypunkter utanför planområdet för att kunna bedöma tillkommande byggnads eventuella påverkan på stadsbild samt riksintresse.

Medverkande

Beställare av kulturmiljöanalysen har varit Nyfosa, genom Studio Vinterhav. Arbetet har utförts av KMV forum och Landskapslaget under mars – maj 2021 av bebyggelseantikvarierna Lisa Sarban (uppdragsledare) och Stina Ekberg samt kulturmiljövetare Emy Lanemo på KMV forum. Analyskartorna har tagits fram av landskapsarkitekt Tove Dåderman på Landskapslaget. Interngranskning har utförts av antikvarie Johannes Kruusi på KMV forum.

Metodik

Metodiken utgår från Riksantikvarieämbetets Plattform för kulturhistorisk värdering och urval samt Boverkets föreskrifter kring värdering av kulturhistoriskt värdefulla byggnader (BFS 2016:6, 1:2213). Utgångspunkten är att värdering och urval av värdefulla kulturmiljöer och kulturhistoriska särdrag beskrivs och motiveras på ett genomskiktligt vis. Värderingen tas fram i en stegvis process där analysens fyra olika moment - Beskrivande/Analyserande/Planerande/Beslutande - hålls väl avskilda från varandra i syfte att låta processen och motiven till värdering och rekommendationer genomsyras av genomskiktighet.

Enligt Plan- och bygglagen ska bebyggelse och byggnadsverk utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden samt natur och kulturvärdena på platsen, och särskilda historiska och kulturhistoriska värden ska skyddas. Hänsyn och allmän varsamhet kan uppnås genom planens och tillkommande bebyggelses eller anläggningars utformning, och varsamhet och skydd av identifierade kulturhistoriska värden kan särskilt regleras genom planbestämmelser. Tillämpad metodik är anpassad efter Plan- och bygglagens krav och begreppsapparat. Det innebär att den kulturhistoriska värderingen av byggnader, bebyggelsemiljöer, allmänna platser och stads- och landskapsbild följer en tregradig värderingsskala som är anpassad efter plan- och bygglagens begreppsapparat. De karaktärsdrag, rumsligheter, arkitektoniska formspråk och byggnadsdelar som bedöms vara värdebärande egenskaper för det kulturhistoriska värdet, och som därför bör omfattas av särskild varsamhet eller skydd, beskrivs och ligger till grund för känslighetsanalys och rekommendationer.

Kulturmiljö och kulturhistoriskt värde

Med kulturmiljö menas av människan påverkade spår i landskapet från historiska skeenden och processer som lett fram till dagens landskap. Människors förutsättningar, verksamhe-

ter, estetiska ideal, tekniska förutsättningar och livsmönster under olika tider kan följas i bebyggelsekultur och landskaps fysiska strukturer, samband och rörelsemönster. Det kan gälla allt från enskilda objekt till större sammanhängande landskapsavsnitt eller bebyggelsemiljöer, och tidsmässigt spänna från förhistoriska lämningar till dagens bebyggelsemönster.

Med kulturhistoriskt värde menas de "möjligheter materiella och immateriella företeelser kan ge vad gäller att inhämta och förmedla kunskaper om och förståelse av olika skeenden och sammanhang – samt därigenom människor livsvillkor i skilda tider, inklusive de förhållanden som råder idag."

Det innebär att det kulturhistoriska värdet avgörs av hur väl en miljö, byggnad eller anläggning återspeglar ett -på lokal/regional eller nationellt plan – relevant skeende. Det kulturhistoriska värdet är beroende av de fysiska egenskaper – karaktärsdrag, samband och rumsligheter, byggnader och bebyggelsedetaljer etc – som uttrycker det kulturhistoriska värdet. Det kulturhistoriska värdet kan, men behöver inte, sammanfalla med andra typer av värden som omnämns i Plan- och bygglagen, t.ex. sociala och estetiska värden.

Bedömningskriterier och värderingsskala

Den kulturhistoriska värderingen följer en tregradig värderingsskala, och är utformad för att anpassas till Plan- och bygglagens begreppsapparat (se tabell till höger).

Rapportens upplägg

Rapporten inleds med en övergripande redogörelse för bakgrund, planeringsförutsättningar samt tidigare ställningstaganden. Rapportens analyserande del är uppdelad i en karaktärsanalys och en kulturmiljöanalys. Karaktärsanalysen inleds med en övergripande, karaktäriserande beskrivning av området och Nämndhuset samt ett antal siktlinjer från vilket kvarteret Barkenlund framträder tydligt i stadsbilden. Kulturmiljöanalysen innehåller en kulturhistorisk värdering

och följs av en analys av utredningsområdets känslighet och tålighet, analys av området i förhållande till riksintresset för kulturmiljövård samt rekommendationer inför planarbetet. Rapporten avslutas med en samlad och fördjupad beskrivning av utredningsområdets historiska utveckling.

Särskild värdefull bebyggelsemiljö/byggnad:

Representativa miljöer och objekt som särskilt väl bidrar till möjligheten att läsa och uppleva de historiska skeenden som format dagens miljö. Miljön/byggnaden ingår i ett tydligt sammanhang och är, genom sina fysiska egenskaper och karaktärsdrag, kännetecknande eller har utgjort förebild för sin tids ideal och villkor och den kulturhistoriska utvecklingen lokalt, regionalt eller nationellt. Särskilt värdefulla miljöer eller byggnader omfattar även objekt som är särskilt betydelsebärande för ett förlopp eller en tid trots att sammanhanget idag är otydligt eller har brutits.

De värdebärande egenskaper som gör miljön eller byggnaden särskilt värdefull ska skyddas mot förvanskning. Särskilda varsamhets- eller skyddsbestämmelser samt rivningsförbud kan formuleras

Värdefull bebyggelsemiljö/byggnad:

Miljöer och objekt som bidrar till helhetsmiljön och till möjligheten att läsa och uppleva de historiska skeenden som format dagens miljö. Miljön/byggnaden återspeglar, genom sin karaktär och sina fysiska egenskaper, sin tids ideal och villkor och den kulturhistoriska utvecklingen lokalt, regionalt eller nationellt.

De värdebärande egenskaper som gör miljön eller byggnaden värdefull ska hanteras varsamt, särskilda varsamhetsbestämmelser kan formuleras

Bebyggelsemiljö/byggnad av allmänt kulturhistoriskt värde:

Miljöer och objekt som är förändrade och svår-läsbara, och/eller inte är ett tydligt uttryck för sin tids ideal och villkor. För dessa miljöer/byggnader är graden av historisk läsbarhet låg, och sammanhanget är otydligt eller har brutits. Det kan finnas vissa spår eller karaktärsdrag som har betydelse för helhetsmiljön och den historiska läsbarheten, dessa kan hanteras inom ramen för den generella varsamheten.

Generell varsamhet och hänsyn till stads- och landskapsbild gäller.

Kulturhistorisk värderingsskala anpassad efter Plan- och bygglagen, framtagen av KMV forum.

2. Förutsättningar

Planeringsförutsättningar

Översiktsplan

Örebro's översiktsplan Vårt framtida Örebro antogs av kommunfullmäktige den 25 april 2018 och anger planeringen för kommunens utveckling de närmaste 25 åren. I översiktsplanen kulturmiljödel räknas ett antal ställningstaganden upp. Där står bland annat att:

- Kulturmiljövärden ska alltid beaktas. Tillägg, förändringar och ombyggnader ska, liksom tillkommande bebyggelse, ta hänsyn till och samspela med befintliga byggnaders, bebyggelseområdets och landskapets värden och kvaliteter.*

Fördjupad översiktsplan

Området omfattas av *Fördjupning av översiktsplan för järnvägsområdet mellan Svampen och Gustavsvik* (beslutad 150325).

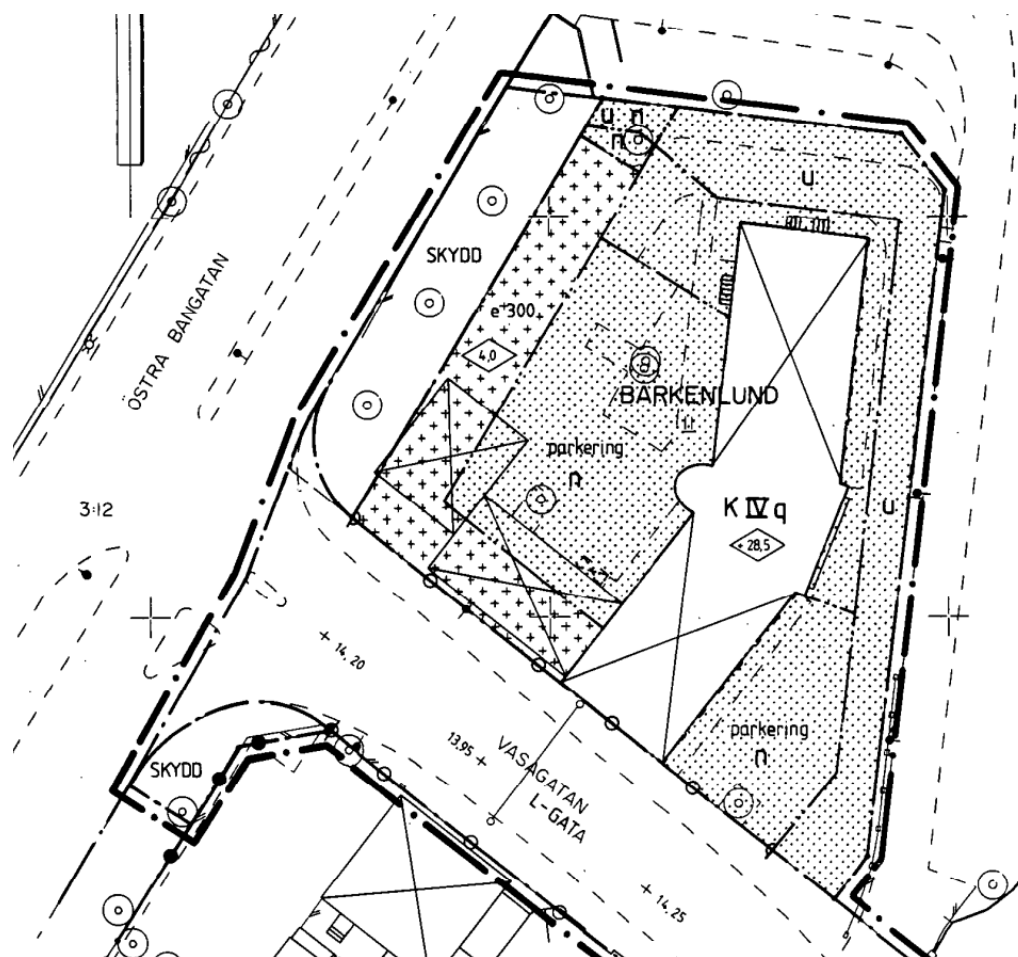
En riktlinje som lyfts specifikt för området är att siktnlinjer mellan Vasaplatsen vid Vasabron och Vasatorget på den västra sidan av järnvägen bör bevaras. En ambition är även att utveckla Östra Bangatan till en grönare gata med trädallé.

Gällande detaljplan

Detaljplan för kvarteret Barkenlund 1880 K P 88/29 (lagakraftvunnen 880914) medger kontorsändamål i fyra våningar. Byggrätten omfattar befintligt nämndhus. Nämndhuset är försett med skyddsbestämmelse q – byggnaden får i sitt yttre inte ändras i fråga om material. Ändringar i övrigt av byggnaden får inte förvansa dess utformning och allmänna karaktär. Resten av fastigheten är markerad med prickmark – marken får ej bebyggas samt plusmark – marken får endast bebyggas med förråd och garage. Befintlig garage- och förrådsbyggnad är uppförd på plusmarkerad yta. Träden som ligger parallellt med Östra Bangatan på kommunens mark ligger inom område markerat som SKYDD – skydd mot störning.

Angränsande detaljplaner under framtagande

Inom fastigheten Orgeln 3 m fl, direkt söder om Barkenlund 11, pågår detaljplanearbete för att möjliggöra uppförande av hotellbyggnad.

Utsnitt ur planbeskrivning för kvarteret Barkenlund från 1988 (1880 P 88/29).

Lagskydd

Plan- och bygglagen (PBL)

Plan- och bygglagen reglerar planläggningen av mark, vatten och byggande, samt avvägning mellan allmänna och enskilda intressen. Till de allmänna intressena hör natur- och kulturvärden som till exempel kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Plan- och bygglagen 2 kap 6 §

2 kap PBL reglerar de allmänna intressen som ska beaktas vid planläggning och lokalisering av bebyggelse. Enligt PBL 6 § "ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan".

Plan- och bygglagen 8 kap 13 §, förbud mot förvanskning

Enligt PBL 8 kap 13 § får en byggnad som är "särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt" inte förvanskas. Om en väsentlig egenskap går förlorad eller områdets särart/karaktär väsentligt ändras minskar det kulturhistoriska värdet vilket innebär en förvanskning. Förvanskningsförbudet gäller även interiört, samt för bygglovspliktiga anläggningar, bebyggelseområden och allmänna platser. Även tomter omfattas i den mån de har bestämmelser om skydd av kulturvärden i detaljplan eller områdesbestämmelser.

Plan- och bygglagens 8 kap 17 §, krav på varsamhet

Enligt PBL 8 kap 17 § ska ändring och flyttning av byggnad "utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden". Med karaktärsdrag avses till exempel byggnadsmaterial, takutformning, färgsättning, form samt byggnadens samspel med omgivningen. Varsamhetskravet gäller för alla byggnader och även interiört.

Miljöbalken (MB) 3 kap 6 §, Riksintressen

Riksintressen för kulturmiljövården regleras enligt 3 kap 6§ Miljöbalken. Ett område som pekats ut som riksintresse bedöms ha så stora kulturhistoriska värden att det är av vikt för hela landet. I den fysiska planeringen ska utpekade riksintressen ges en särskilt tyngdvikt gentemot andra allmänna intressen. Riksintressen ska skyddas mot påtaglig skada, om en åtgärd innebär påtaglig skada på de värden som ligger till grund för utpekandet är åtgärden inte tillåtlig enligt Miljöbalken. Även om skadan inte kan anses som påtaglig ska särskild hänsyn till de riksintressanta värdena visas.

Planområdet ingår i sin helhet i riksintresset Centrala Örebro [T20]. Den av Riksantikvarieämbetet beslutade riksintressebeskrivningen anges nedan.

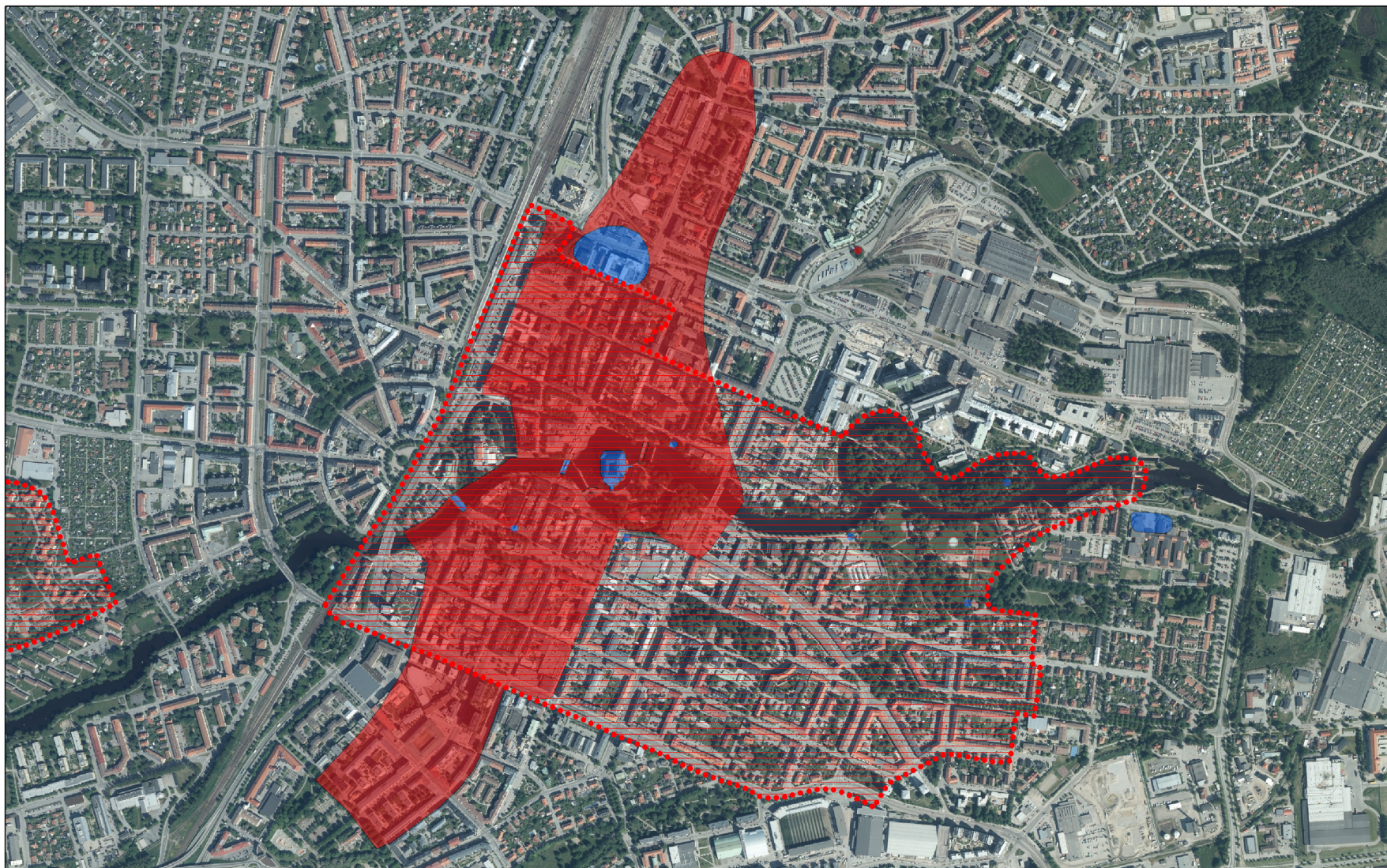
Riksintresset Centrala Örebro

Motivering: *Residensstad som speglar utvecklingen från medeltida fäste vid mötet mellan viktiga kommunikationsleder till dagens av 1600-talet, 1800-talet senare del och det tidiga 1900-talet präglade stadsmiljö.*

Uttryck för riksintresset: *Dominerande slottsanläggning i mötet mellan Svartåns vattenled och den nord-sydliga åsvägen. Stadsplan med enstaka medeltida drag och rätvinklig rutnätstruktur som grundlades på 1650-talet och fullföljdes på 1850-talet samt utvidgades vid 1900-talets början. Den medeltida Nikolaikyrkan, bebyggelse i den förindustriella tidens lägre skala, mer storstadsmässig stenbebyggelse från tiden kring sekelskiftet 1900 och tiden före andra världskriget. Residensstadens karaktärsbyggnader, parker och grönstråk.*

Nikolaikyrkan sett från Nämndhuset och Vasagatan.

Teckenförklaring

- Fornlämning
- Möjlig fornlämning
- Övrig kulturhistorisk lämning
- RAA Riksintresse Kulturmiljövård

Karta över Riksintresset Centrala Örebro [T20] samt fornlämning L1980:4669 som utgörs av medeltida kulturlager.

Kulturmiljölagen (KML) 2 kap, fornlämningar

Fornlämningar skyddas av kulturmiljölagen kap 2. Med fornlämningar menas "lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna". Lämningarna ska ha tillkommit före 1850. Till varje fornlämning hör även ett fornlämningsområde, så stort som det behövs för att bevara fornlämningen samt ge den ett tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Även fornlämningar som inte är registrerade/påträffade är automatiskt skyddade av lagen och det är markägarens/exploatörens ansvar att meddela länsstyrelsen om man påträffar fornlämning vid markarbeten. Det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över samt genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning (KML 2 kap 10 §).

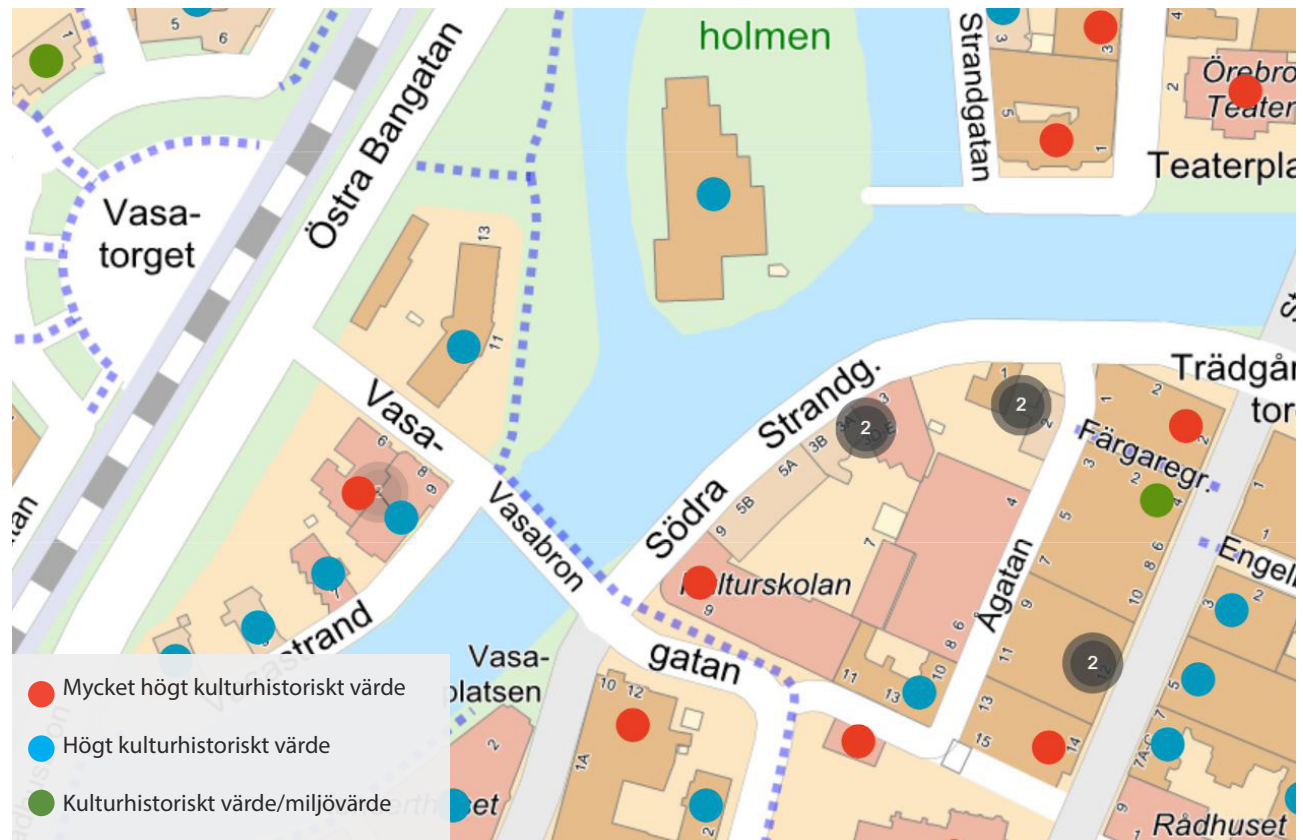
10 § Den som avser att uppföra en byggnad eller en anläggning eller genomföra ett annat arbetsföretag bör i god tid genom att inhämta information från länsstyrelsen ta reda på om någon fornlämning kan beröras av företaget och i så fall snarast samråda med länsstyrelsen (KML 2 kap 10 §).

Inom utredningsområdet finns inga kända fornlämningar eller övriga kulturhistoriska lämningar. Området gränsar dock i öster mot fornlämning L1980:4669 som utgörs av medeltida kulturlager med oklar begränsning. Inom området ska enligt tidigare anteckning drottning Kristinas stadsplan från 1654 ha inrymts.

Tidigare kunskapsunderlag och ställningstaganden

Kulturmiljöinventering 2006

Med start 2006 genomförde Örebro kommuns Byggnadsnämnd och Stadsbyggnadsförvaltning en kulturmiljöinventering med bedömning av bebyggelsens kulturvärden. Den utgör kommunens kunskapsunderlag för kulturvärden och ska användas som ett levande dokument som fylls på successivt. Bedömningen av kulturvärdet görs i fyra nivåer/klasser

Utsnitt från Örebro kommuns kulturmiljöinventering, Nämndhuset markerat med blått = högt kulturhistoriskt värde.

som är kopplade till bestämmelserna i plan- och bygglagen. Klassificeringen presenteras som röda, blå, gröna eller grå punkter eller ytor i kartan.

Nämndhuset har Blå klassificering vilket innebär att det är en byggnad med högt kulturhistoriskt värde (särskilt värdefull enligt PBL 8 kap 13 §). Blå byggnader är mycket goda exem-

pel på sin byggnadstyp och stil. De kan ha en bakgrundshistoria som ger en särskild plats i Örebro historia. Byggnadstypen kan numera vara sällsynt eller ha ett betydelsefullt läge i staden. Bedömningen kan även gälla samlade miljöer.

Kulturmiljöinventeringens värdebeskrivning för Nämndhuset:

Nämndhuset ritat av stadsarkitekt Georg Arn har en omsorgsfull arkitektonisk utformning. I egenskap av före detta offentlig byggnad som inhyst delar av Örebro stads förvaltningar och politiska verksamhet berättar byggnaden om samhällsutvecklingen.

Nämndhuset bildar, tillsammans med Vasabron och Konserthuset en stadsmiljö av stort värde.

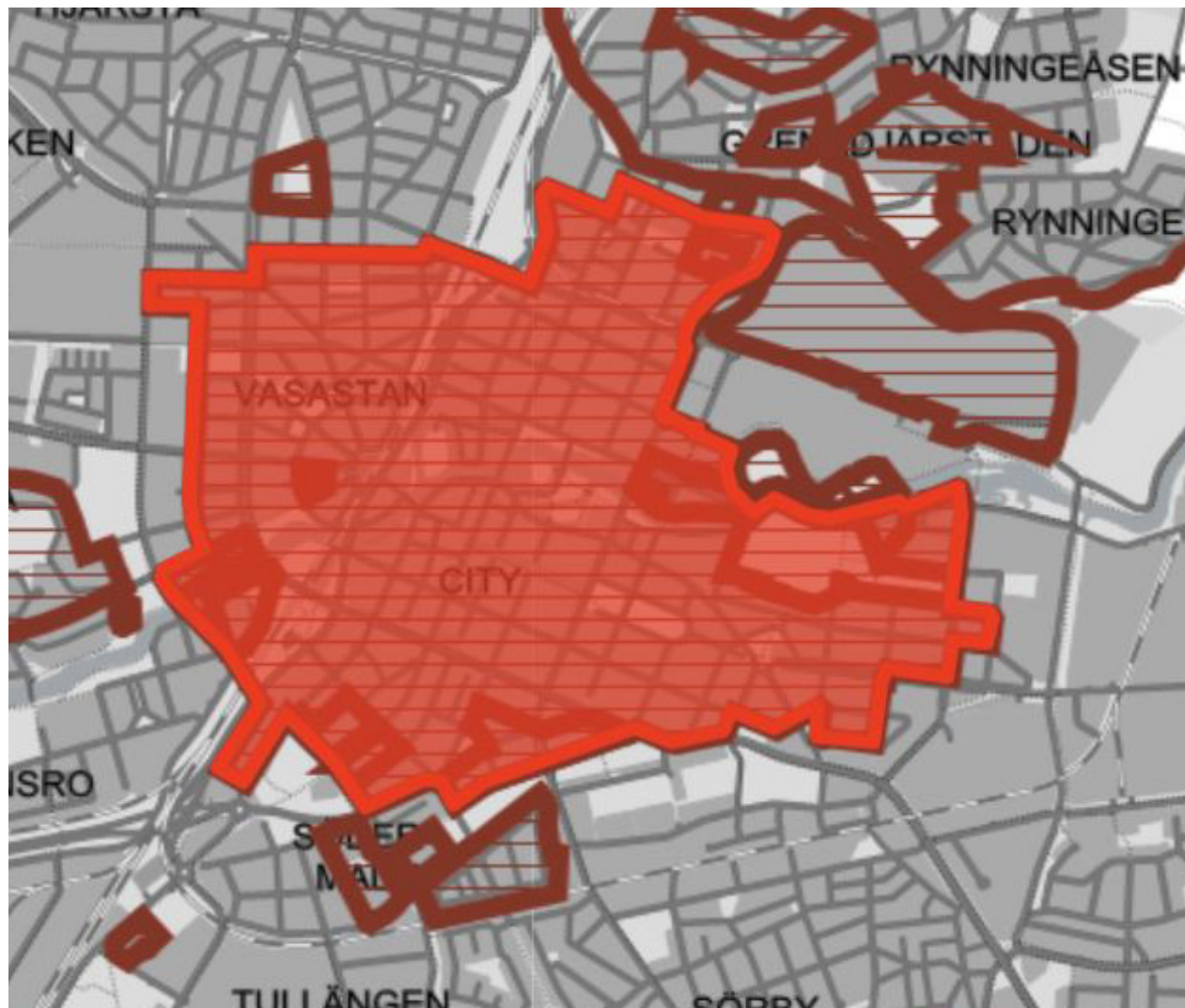
Samtliga är utformade av dåvarande stadsarkitekt Georg Arn och är starkt präglade av 1920-talsklassicismen. Det är den sista stilmässigt mest helgjutna stadsmiljö som skapats av en stadsarkitekt i Örebro.

Viktiga karaktärsdrag är byggnadens volym, den putsade fasadens dekorationer, ursprungliga detaljer samt fönstrens placering och uttryck. Mycket viktigt är fasadens symmetriska uppbyggnad och betonade mittparti. Fortsatt fria siktlinjer fram mot byggnaden har stor betydelse.

Bevarandeprogram 1988

Bevarandeprogrammet antogs i Kommunfullmäktige 1988 och berör den centrala staden och bebyggelse uppförd före år 1940. Bevarandeprogrammet utgör fortfarande ett juridiskt giltigt dokument.

Stora delar av centrala Örebro är utpekade i bevarandeprogrammet. Byggnader och områden som redovisas i bevarandeprogrammet och som röda och blå markeringar på kartan i kulturmiljöinventeringen, betraktas i regel som särskilt värdefull bebyggelse eller särskilt värdefulla bebyggelseområden enligt PBL, inom vilken hänsyn till kulturmiljövärden ska tas enligt PBL.

Markerat område motsvarar den del av centrala Örebro som är utpekad i bevarandeprogrammet från 1988. Utsnitt ur Karta – kulturmiljö Källa: Örebro kommuns webbkarta.

Nämndhuset i januari 1970.
Källa: Örebro stadsarkivs bildarkiv

3. Karaktärsbeskrivning

Stadsbild och övergripande karaktär

Örebros stadskärna karaktäriseras av den slingrande Svartån som kantas av gröna stråk och landskapsrum, broar som förbinder stadsdelarna med varandra och stadens historiska bebyggelse. Slottet, som ligger på en holme i ån, dominerar stadsbilden. Längs årummet vid slottet syns flera av stadskärnans representativa byggnader så som Stora teatern, Centralpalatset, Sparbanksbyggnaden, Frimurarelogens ordenshus, Trefaldighetskyrkan och Nämndhuset. S:t Nicolaikyrkans torn är också påtagligt i stadsbilden från flera håll. Stadskärnan visar både på en medeltida struktur och det sena 1800-talets rutnätsplan med en blandning av arkitekturstilar från 1800- och 1900-talen. Stadsplanen i väster har en rätvinklig struktur som utgår från Vasatorgets karaktäristiska solfjädersplan.

Nämndhuset är uppfört i den västra delen av stadskärnan, på den norra sidan av Svartån, väster om Frimurareholmen och norr om Vasagatan som leder över Vasabron. I väster går Östra Bangatan parallellt med järnvägen som kantas av trädader. På den västra sidan om järnvägen ligger det halvcirkelformade Vasatorget med den karaktäristiska, solfjäderformade stadsplanen från 1880-talet. Siktlinjerna från Vasatorget är långa längs solfjäderns utstrålade gator. Vid torget finns endast en byggnad kvar från 1880-talet medan övrig bebyggelse uppförts från tidigt 1900-tal till 1960-tal. Torget har karaktären av ett grönt landskapsrum som framför allt passeras för att komma till gång- och cykeltunneln under järnvägen och Östra Bangatan. Vyn från torget och österut domineras av S:t Nicolaikyrkans torn och i förgrunden av Nämndhuset, Post- och telegrafhuset samt lamellhusen i kvarteret Orgeln. På Vasagatans södra sida längs åns norra del finns Vasakyrkan, uppförd som frikyrka 1891 och tillbyggd under både 1950- och 1970-talet. I samma kvarter finns även tre lamellhus uppförda under 1930-talet i renodlad funktionalistisk stil. På åns södra sida står sedan 1932 Örebro konserthus, ritat av samma arkitekt som ritat Nämndhuset och Vasabron, den dåvarande stadsarkitekten Georg Arn. Byggnaden är, likt

Den slingrande Svartån med det gröna årummet. Vasabron och Vasakyrkan söder om Nämndhuset med den markerade huvudentrén mot ån.

Nämndhuset, uppförd i 1920-talsklassicism. Vasabron, som Arn ritade i slutet av 1920-talet är konstruerad i betong med kanter och balustrader i granit. Framför Nämndhuset sträcker sig det gröna åstråket, med gång- och cykelväg. Längs den södra sidan av ån går Södra Strandgatan med det före detta Elektricitetsverket, Trefaldighetskyrkan och Färgerihuset, som minner om kvarterets färgeriverksamhet. Vasagatan som löper över Vasabron leder fram till S:t Nicolaikyrkan och stadens högsta punkt, med utblick över Stortorget och Rådhuset i

öst. Nicolai prästgård, numera församlingshem, är belägen strax söder om kyrkan vid Kyrkogatan. Även den ritad av Arn i renodlad 1920-talsklassicism.

Nämndhuset

Byggnaden är uppförd i fyra våningar med källarvåning, i en svagt bruten form som delvis följer åkantens linje. Framsidan vänder sig mot Svartån med en tydligt markerad huvudentré, en mittsalit med tre rundbågade lisener upp till i höjd med

Orienteringskarta.

den tredje våningen. Ovanför följer den lägre attikan som krönt av en fronton med ett mindre lunettfönster i nederkant. Fasaden är putsad i en så kallad Örebroputs, i en ljus beige kulör. Sockeln är i huggen granit och dörrömfattningar och utsmyckningar i marmor. Fasaden i mittpartiets rundbågade partier är avfärgad i en grå kulör. På framsidan har första våningen rundbågade träfönster med T-post, fönstren är något indragna i fasaden och markeras med puts i en grå kulör. På den tredje våningen finns också tre rundbågade fönster med T-post, placerade i de rundbågade lisenerna. Resterande våningar har rektangulära fönster med mittpost, men attikavåningens fönster är mindre, näst intill kvadratiska. Mellan attikavåningens fönster finns rektangulära utsmyckningar i puts, putsen har en mörkare kulör som också markeras med ett listverk. Attikans utformning löper runt hela byggnaden. Huvudentrén har tre dörrpartier, varav en är öppningsbar. Ovanför varje dörrparti finns runda marmormedaljonger med klassiska motiv. Taket är ett valmat sadeltak klätt i skivplåt av koppar, även stuprör och fönsterbleck är i koppar. Takfönster och takkupor förekommer på gavelsidorna och mot baksidan. Marken framför byggnaden är belagd med gatsten och avgränsas ut mot gång- och cykelvägen av låga stenpollare med kedjor. Gestaltningen av platsen framför nämndhuset tillkom sannolikt under 1970- eller 80-talet, då gång- och cykelvägen anlades. Tidigare gick biltrafiken precis framför fasaden längs Vasastrandgatans förlängning

Söder ut mot Vasagatan pryds gaveln av en balkong med dekorativt gjutjärnsräcke, utsmyckningar och relief på fasaden. Där till har gaveln endast fönster längs attikan. Den norra gaveln har en entré till ett trapphus med ett högt, småspröjsat fönster och en trappa i granit med dekorativt gjutjärnsräcke. Ovanför dörren med granitömfattning finns även en liten kopparklädd baldakin med tandsnitt. En likadan dörr, numera igensatt, finns på byggnadens baksida. Byggnadens fasad mot väst har ett mer återhållsamt och avskalat uttryck som går mer åt det funktionalistiska formspråket. Fasaden

har uteslutande rektangulära tvådelade träfönster och ett centralt placerat rundat trapphus med vertikala fönsterband. På tomten, som tidigare var bebyggd med bostadshus, uthus och en länkbbyggnad till Nämndhuset, finns numera en låg garagebyggnad uppförd på 1980-talet och ett litet mindre cykelskjul/soprum. Marken är asfalterad med partier belagda med betongplattor. Närmast husgrunden går ett band med smågatsten samt i vissa delar kullersten. Relativt centralt på gården, något förskjutet åt söder, står ett träd, som möjligen planterades på 1950-talet i samband med uppförandet av en numera riven länktillbyggnad. Tomten avgränsas mot Vasagatan med ett gjutjärnsstaket.

Nämndhusets klassicistiskt markerade huvudentré.

Den svagt brutna byggnadskroppen med det rundade trapphuset på baksidan.

Norrgaveln med granittrappa, gjutjärnsräcke och dörrömfattning i marmor.

Rundbågade fönster med T-post, indragna i fasaden med puts i en grå kulör.

Marmormedaljonger med klassicistiska motiv.

Sydgavelns balkong med utsmyckningar.

Symmetriskt fasaduttryck med markerad attika och mittrisalit med rundbågade lisener och fronton.

Sockel i granit, omfattningar i marmor och fasad i Örebroputs i ljus kulör.

Tomtgräns mot cykel- och gångväg, stenpollare med kedja.

Fönster på baksidan, med träbågar i original.

Igensatt ingång på byggnadens baksida.

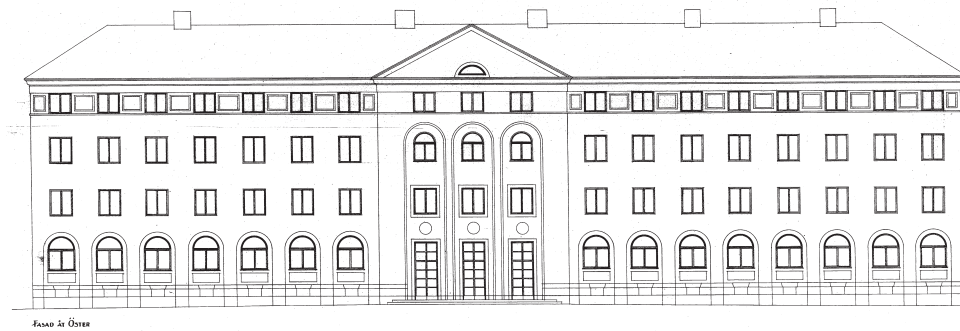

Nämndhuset sett från Vasabron, med Vasakyrkan till vänster.

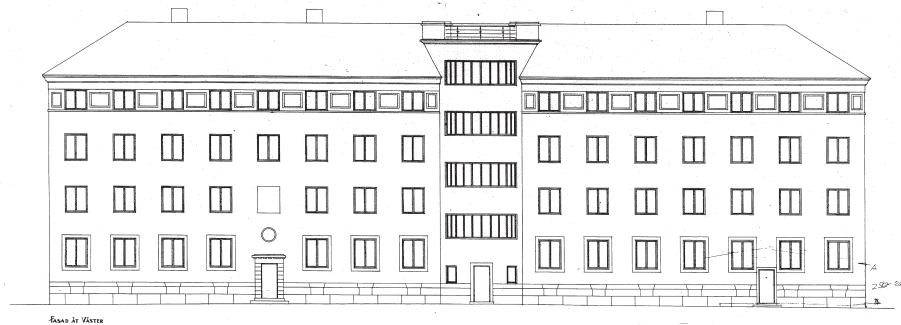

Nikolaikyrkan sett från Nämndhusets sydgavel mot Vasagatan.

Nybyggnadsritningar från 1934.

NÄMNDHUS I ÖREBRO.

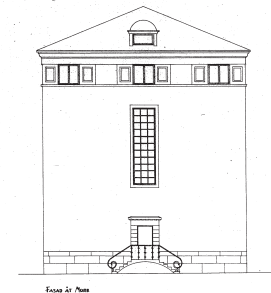
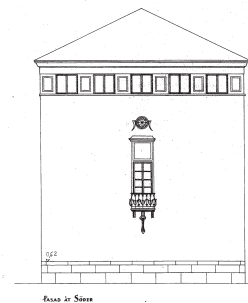

FÄRRELL &
BYGGNADSBYGGGÅNGEN I ÖREBRO
ARKIT. FÖRSTÄLLNING, N:o 1. 1934
102560

K. Barkenlund 1934
ÖREBRO - 1934
102560

NÄMNDHUS I ÖREBRO.

FÄRRELL &
BYGGNADSBYGGGÅNGEN I ÖREBRO
ARKIT. FÖRSTÄLLNING, N:o 1. 1934
102560

10 m
1:1000
10 m

K. Barkenlund 1934
ÖREBRO - 1934
102560

Siktlinjer och vyer

Nämndhuset upplevs som ett motiv i stadslandskapet tydligast sett längs med Svartåns årum, från Vasagatan och Vasabron samt från trafikleden Östra Bangatan och från det öppna Vasatorget. Stadslandskapet i övrigt erbjuder långa men avgränsade siktlinjer längs med rutnätsplanens axlar, och Nämndhuset framträder inte som en fondbyggnad i siktlinjerna från någon av de intilliggande gatorna. Längs med Vasagatan ges långa siktlinjer i båda riktningar, dels från den centrala staden över Vasabron och mot Vasatorgets öppna och trädplanterade torgbildning, dels sett från Vasatorget. Från Vasatorgets solfjäderplan ges raka siktlinjer mot den centrala staden, och S:t Nikolaikyrkan fungerar som ett tydligt fondmotiv i förlängningen av solfjäderplanens mittpunkt. Nämndhuset framträder som ett av flera motiv sett i båda riktningar.

Stadslandskapets i övrigt mer slutna gaturum öppnar upp sig längs med Svartån och vid stadens torg. Det öppna och långsträckta Stortorget är ett tydligt exempel. Här avskärmas vyerna västerut av åsen, den svagt stigande topografin och St Nikolai som vilar på åsryggen. Nämndhuset är inte synbart sett från Stortorget. Längs med Svartån skapas ett öppet landskapsrum som inramas och avgränsas av växtlighet och av Svartåns svängda åarm. Här ges öppna och varierande utblickar i båda riktningar, med flera framträdande bebyggelsefronter och solitära byggnader i blickfånget. Örebro slott, med sin imposanta volym på en holme i Svartån utgör det mest markanta landmärket. Nämndhuset, vars lätt böjda form följer vattenrummet och vars framsida riktar sig mot Svartån, är en av årummets solitära byggnader och utgör ett tydligt motiv sett från hela vattenrummet mellan Storbron och Vasabron.

Studerade siktlinjer

I samband med kulturmiljöutredningen har nio relevanta siktlinjer identifierats. Valet av siktlinjer har utgått från sådana platser i staden där Nämndhuset är väl synligt, samt från sådana platser i staden som har ett särskilt kulturhistoriskt

värde för staden och riksintresset i sin helhet. Den planerade byggnadshöjden/volymen inom kvarteret Barkenlund som ungefär motsvarar Nämndhusets höjd, har varit styrande för avgränsningen av området inom vilket siktlinjer har identifierats. siktlinjerna utgör en del i kulturmiljöanalysen och den kulturhistoriska värderingen, samt utgör ett underlag för konsekvensbedömningen av föreslagen detaljplan.

Karta med utvalda siktlinjepunkter markerade (illustration av Belatchew).

1 Storbron

2 S:t Nicolai kyrka

3 Vasabrons östra fäste

4 Södra Strandgatan

5 Vasatorget

6 Västra Bangatan

7 Kvarteret Orgeln

8 Parken norr om Nämndhuset

9 Olaigatan/Östra Bangatan

4. Kulturmiljöanalys

Kulturhistoriskt sammanhang

Stadslandskapet kring kvarteret Barkenlund har formats utifrån platsens naturgivna förutsättningar, den successivt utvecklade stadsplanen med dess påverkan av stadsbränderna och stadens behov av byggnader för bland annat offentlig verksamhet, nöjes- och föreningsliv, bankväsendet och boende. Områdets historia kan på olika sätt knytas till karaktärsdrag och egenskaper som framträder i dagens stadsbild. Nedan beskrivs det huvudsakliga kulturhistoriska sammanhang som påverkat utredningsområdet med näromgivningar.

Uppbyggnaden av stenstaden Örebro efter bränderna

Nämndhuset med näromgivningar är framför allt präglad av återuppbyggnaden efter de två stadsbränderna 1843 och 1854, varav framför allt den senare kom att ödelägga stora delar av stadens bebyggelse. Tidigare var Svartåns stränder kantade av enklare, låga industribyggnader i trä, men efter bränderna kom en helt ny stad att växa fram. Stadsarkitekten Johan Fridolf Wijnblad tog fram en modern rätvinklig stadsplan med breda gator. För att uppnå en brandsäker och representativ stad ställdes krav på stenhushusbebyggelse i de centrala delarna. Svartåns stränder med närhet till Slottet och Storbron och dess kontinuitet tillbaka till den medeltida stadens grundande, var attraktiva platser att bygga på. Örebro var inne i ett expansivt skede och årummet omvandlades under denna period successivt till en mer representativ stadsmiljö med byggnader kopplade till offentliga funktioner, bankväsende, föreningsliv, frikyrkorörelse samt nöjesliv. Staden fortsatte att expandera och under sent 1800-tal och tidigt 1900-tal uppfördes flera palatsliknande byggnader längs Svartåns stränder, exempelvis Sparbankshuset från 1891 och Centralpalatset uppfört 1912-13, båda i exponerade lägen på Svartåns norra sida. Kring sekelskiftet 1900 började stadsplanerare lyfta vikten av grönska i staden. Det var inte bara för att uppnå en vackrare stad, utan också en hälsosammare stad. Stadens befolkning, till exempel de som arbetade i de osunda industrimiljöerna, skulle få en möjlighet till hälsosam-

mare fritid. Svartåns stränder förnyades med trädplanteringar samt anläggande av ett flertal vattennära parker, till exempel Henry Allards park 1913 norr om Slottet. Den ständigt ökande befolkningsmängden innebar även ett ökat kommunalt ansvar och när förvaltningen växte ur det gamla Rådhuset vid Stortorget uppfördes ett nytt Nämndhus under 1930-talets början. Uppdraget att rita det nya Nämndhuset gick till stadsarkitekten Georg Arn som tidigare tagit fram ritningarna för både Vasabron samt det närliggande Konserthuset.

Kulturhistorisk värdebeskrivning Nämndhuset

Nämndhuset är uppfört i början av 1930-talet för kommunal förvaltning och inrymde till en början drätselkammaren och byggnadsnämnden med underlydande organ, och har sedan dess inhyst olika kommunala förvaltningar. På 1950-talet fick Nämndhuset en tillbyggnad i form av en envåning länkbyggnad längs Vasagatan, som sedan revs. I slutet av 1980-talet övergick dock fastigheten från offentlig verksamhet till privat i och med att kommunen sålde Nämndhuset till teknikkon-sultföretaget Jacobsson & Widmark. Själva verksamheten, det vill säga kontorslokaler, förändrades inte.

Nämndhusets arkitektoniska utformning i klassisk, symmetrisk 1920-talsklassicism med omsorgsfulla detaljer och utsmyckningar har höga arkitektoniska värden. Byggnaden har hög arkitektonisk kvalitet med gedigna materialval och dekorativa utsmyckningar som ger uttryck för de påkostade förvaltningsbyggnaderna under denna tid. De enstaka detaljerna blir effektfulla i den i övrigt lugna och släta fasaden. Byggnadens volym och höjd bidrar till att Nämndhuset manifesterar sig i stadsrummet och framträder tydligt, fritt placerat i det gröna årummet. Fasaden mot årummet i öster utgör en tydlig framsida med ett arkitektoniskt framträdande entréparti. Platsbildningen framför är enkelt utformad. Marken är belagd med kullersten och har en nedtonad avgränsning mot gångvägen och grönskan ner mot ån, i form av gjutjärnssta-

ket och låga stenpollare sammanbundna med kedjor.

Nämndhuset utgör del av en viktig årsring i Örebro stadskärna och representerar stadens administrativa expansion under 1930-talet. Nämndhuset går härmed att koppla till Rådhuset och stadens mest centrala funktioner. Byggnaden berättar om såväl stadens administrativa utveckling som samhällsutvecklingen i stort. Den ingår således i årummets stadsbildsmässiga sammanhang av gröna stråk, parker och stadskärnans representativa byggnader i anslutning till den historiska stadskärnan. Den böjda byggnadskroppen är anpassad efter är anpassad efter åns rundade strandlinje, samt möjligen även efter det mindre strikta stadsplanemönstret som lades ut för

Värdebärande egenskaper och uttryck

- Byggnadens fria placering med fronten mot årummet och öppna siktlinjer från flera håll
- Byggnadens volym, höjd och böjda form
- Takform och takbeklädnad med skivplåt i koppar
- Fasadernas symmetriska uppbyggnad
- Tydligt mittparti med mittrisalit, lisener och marmormedalljonger, krönt av en fronton
- Dörromfattningar i marmor
- Fönstersättning och utformning med ursprunglig indelning och ursprungliga träbågar
- Fasaden i Örebroputs i en ljus kulör och putsdetaljer mellan fönster på attikan och under fönster på första våningen
- Sockel i huggen granit
- Sydgavelns balkong med räcke i gjutjärn och relief i fasaden
- Nordgavelns trapphusfönster, dörr med baldakin samt trappa i granit med gjutjärnsräcke.
- Baksidans rundade trapphus med fönsterband

stadsdelen Väster i slutet av 1800-talet. Byggnadens värde förstärks av den välbevarade fasaden samt sammanhanget med Konserthuset och Vasabron som ritades av samma arkitekt under 1920- och 30-talen.

Garage- och förrådsbyggnad

Garage- och förrådsbyggnaden uppfördes under 1980-talets slut i ungefärligt läge för tidigare gårdsbebyggelse. För ritningen stod BRINK arkitekt ab. Byggnaden är uppförd i en våning med tre byggnadskroppar i varierande takhöjd. Byggnaden har i delar en historiserande stil med en fasad i ljus träpanel, spröjsade fönster samt några äldre portar/portar med äldre karaktär. Byggnaden har ingen tydlig koppling till platsen eller Nämndhuset, och arkitekturen är inte tidstypiskt för 1980-talet. Garage- och förrådsbyggnaden är välbevarad och bedöms ha ett allmänt kulturhistoriskt intresse, men inte av vikt för förståelsen av fastighetens eller närmiljöns kulturhistoriska värden i övrigt.

Gjutjärnsräcket på Nämndhusets norrgavel.

Garage- och förrådsbyggnaden.

Vasabron, Vasakyrkan och Nämndhuset.

Värderingskartan utgår från Nämndhuset med direkt angränsande miljöer. Kartan visar inte övriga kulturhistoriskt värdefulla byggnader och områden, utpekade av kommunen.

Sammanhängande gestaltad stadsmiljö från 1930-talet

Nämndhuset vid Stångåns norra strand knyts genom Vasabron ihop med Konserthuset som är beläget i ett något sydligare läge på Stångåns södra sida. Samtliga är utformade av dåvarande stadsarkitekt Georg Arn, en av de stadsarkitekter som haft störst prägelse på Örebro stadsbild. Vasabron invigdes redan vid 1920-talets mitt, och därefter uppfördes Konserthuset 1932 och Nämndhuset 1934. Miljön är en del i berättelsen om hur Svartåns stränder under det sena 1800-talet och tidiga 1900-talet omvandlades från småskalig industrimiljö till representativt stadsrum kantat av grönska och representativa, påkostade solitära byggnader. Byggnaderna är starkt präglade av en kvardröjande 1920-talsklassicism. 20-talsklassicismen har haft ett stort genomslag i Örebro. Ombyggnaden av Konserthuset 1985 genom en tillbyggnad av huvudentrén har delvis försvårat avläsbarheten av byggnadens 1920-talskaraktär, men miljön som helhet har fortsatt höga kulturhistoriska värden. Området utgör den sista stilmässigt mest helgjutna stadsmiljö som skapats av en stadsarkitekt i Örebro. Nämndhuset bildar, tillsammans med Vasabron och Konserthuset en stadsmiljö med mycket höga kulturhistoriska värden.

Värdebärande egenskaper och uttryck

- Nämndhuset, Vasabron och Konserthuset gestaltar i 1920-talsklassicism
- Fria vyer mellan bron, byggnaderna och vattenrummet
- Samlad placering vid Svartån
- Grönskan längs årums

Konserthuset, uppfört 1932, ligger på den södra sidan om Svartån, här sett från Vasabron.

Stadsarkitekt Georg Arn ritade Vasabron i slutet av 1920-talet och Konserthuset och Nämndhuset i början av 1930-talet.

Grönskande årum med representativa byggnadsfronter mot vattnet

Årummet längs med Svartån utgör en central och viktig del av Örebros historia och nuvarande stadsbild. Bebyggelsen norr och söder om ån sammanlänkas av själva vattenspegeln med Storbron, Slottet och Örebro teater som central punkt. Längs vattenleden bjuds på många långa siktlinjer samt kortare vyer mot historiska byggnader som framträder längs med stränderna. I och med att åarmen svänger i höjd med Frimurareholmen bildas ett intimt årum i höjd med Nämndhuset som avgränsas av Storbron i öster och Vasabron i sydväst. Miljön är en del av berättelsen om hur Svartåns stränder under det sena 1800-talet och tidiga 1900-talet omvandlades från småskalig industrimiljö till representativt stadsrum kantat av grönska och representativa, påkostade solitära byggnader med koppling till nöjeslivet, föreningslivet, frikyrkorörelsen, bankväsendet samt offentliga funktioner. Årummet präglas idag av omgärdande frodig grönska samt karaktäristiska byggnadsfasader som speglar sig i vattnet.

Värdebärande egenskaper och uttryck

- Svartåns organiska form samt intima vattenrum
- Möjlighet till långa siktlinjer och vida vyer
- Broarna och de längs med stranden anlagda vägar och promenadstråken
- Gröna inslag i form av parker och alléträd
- Bebyggelse från 1800-talets andra hälft till och med 1930-talet
- Kvartersbebyggelse med representativ front mot vattnet
- Solitära märkesbyggnader med fri placering i det grönskande årummet och påkostade fasader

Området kring Storbron brukar kallas för "Stadens finrum" där upplevelsen av framför allt Svartån och Slottet tillsammans med övriga historiska byggnader med sin långa och tydligt avläsbara historia har mycket att berätta om Örebros och hela landets historia. Genom sitt synliga läge från Storbron utgör Nämndhuset en viktig komponent i detta informationsrika stadsrum samt speglar berättelsen om stadens fortsatta expansion under 1900-talets början. Miljön som helhet bedöms ha mycket höga kulturhistoriska värden.

Enkelsidig allé längs Östra Bangatan

I den västra utkanten av fastigheten som gränsar mot Östra Bangatan finns en trädrad bestående av fyra, mellanstora träd. Trädraden fortsätter på den södra sidan av Vasagatan längs med kvarteret Orgelns västra gräns, som en del av en enkelsidig allé. En allé i ungefär samma läge finns med på en karta från 1911, som bland annat visar allmänna parker. Det är osäkert om denna allé någonsin förverkligades, men kartan visar på en intention. Dagens allé har en östligare placering och tillkom i samband med, eller efter utbyggnaden av Västra Centrumleden på 1970-talet. Trädraden kan läsas in i ett sammanhang med övrig alléplantering längs Östra Bangatan samt angränsande grönska i närområdet.

I den fördjupade översiktsplanen för området är ambitionen att utveckla Östra Bangatan till en grönare gata med trädallé. I gällande detaljplan är trädraden markerad med SKYDD – Skydd mot störning. Träden omfattas även av biotopskydd enligt Miljöbalken.

Trädraden utgör ett karaktäristiskt gröninslag i miljön och ingår i ett sammanhang med trädraden i grannkvarteret Orgeln i syd, samt speglar trädraderna längs järnvägssträckningen i väster. Ur kulturhistoriskt hänseende bedöms trädraden ha ett allmänt kulturhistoriskt värde.

Värdebärande egenskaper och uttryck

- Fyra träd längs Östra Bangatan i kvarterets Barkenlunds västra utkant
- Sammanhanget med övrig alléplantering längs Östra Bangatan samt angränsande grönska i närområdet, i synnerhet trädraden i kvarteret Orgeln

Nämndhuset med fronten mot årummet. Sett från Frimurareholmen.

Värdefulla vyer och siktlinjer

Fem av de nio studerade siktlinjerna bedöms vara särskilt betydelsefulla, antingen genom deras betydelse för stadslandskapet och riksintresset i stort eller för hur Nämndhuset uppfattas i sitt omgivande stadsrum.

1. Storbron

Storbrons läge överensstämmer i stort med det naturliga vadställe som bildats i skärningen av den nord-sydliga grusåsen och Svartån. Platsen har utgjort den huvudsakliga förbindelsen mellan stadens norra och södra delar sedan medeltid, och bron fick sin nuvarande raka sträckning i samband med 1600-talets rätning av Drottninggatan och Storgatan. Utblickarna mot stadsrummen från denna passage över Svartån har en särskild kulturhistorisk betydelse och betydelse för riksintresset Örebro genom dess långa platskontinuitet och genom de vida utblickar som ges över stadslandskapet. Från Storbron ges öppna och varierande utblickar i båda riktningar, med flera framträdande bebyggelsefronter och solitära byggnader i blickfånget. Örebro slott, med sin imposanta volym på en holme i Svartån utgör det mest markanta landmärket. Mot väster framträder Nämndhuset med sin lätt böjda form och östra fasad, som vänder sig som en framsida mot Svartån. Det valmade taket täckt av kopparplåt är karaktärsskapande och väl synligt i utblicken från Storbron. Uppvuxna träd längs med Svartåns stränder gör att byggnaden delvis skymms, framförallt under den gröna årstiden. I denna siktlinje är möjligheten att uppfatta Nämndhusets östra fasad och dess direkta möte med Svartåns vattenspegel samt byggnadens volym och takform särskilt viktig att beakta.

2. S:t Nicolai kyrka

Den medeltida S:t Nicolai kyrka, med sitt läge på grusåsens högsta punkt, utgör ett av stadens landmärken och är en viktig karaktärsbyggnad för riksintresset Örebro. På grund av topografin och kyrkans relativt öppna placering i stadsväven ges utblickar åt både öst och väst. Från kyrkotomten och från Vasagatan ges långa siktlinjer längs med Vasagatan, över Vasabron och mot Vasatorgets solfjädersplan. Nämndhusets södra gavel och delar av den östra fasaden, med sin 1920-talsklassicistiska utformning och omsorgsfulla gestaltning, bildar ett motiv i siktlinjen mot Vasatorget. Tillsammans med Vasabron, Vasakyrkan och de offentliga karaktärsbyggnaderna vid Vasabrons östra fäste ges, i denna vy, en antydning om det representativa stadsrum som omsluter Svartån. I denna vy är den långa och öppna siktlinjen mot Vasatorget längs med Vasagatan av särskild betydelse, liksom möjligheten att uppfatta Nämndhusets volym, takform och omsorgsfulla fasadutformning mot öst och syd.

3. Vasabrons östra fäste

Den första passagen över Svartån i detta läge anlades på 1880-talet, som en del i stadsplanerna för de Västra stadsdelarna och Vasatorget. Vasagatan och bron förlades som en rak axel i förlängningen av Vasatorgets mittpunkt, och förband de västra stadsdelarna med den historiska stadskärnan. Dagens bro anlades 1926 och ingår i samma gestaltningsmässiga helhet som Nämndhuset och Konserthuset. De långa siktlinjerna mot Vasatorget och utblickarna mot Nämndhuset och den sammanhållna bebyggelsemiljön runt Vasabron har en särskild betydelse för läsbarheten av det sena 1800-talets och tidiga 1900-talets utbyggnad av staden västerut. I denna vy bildar Vasakyrkan och Nämndhuset en inramande port invid Vasabrons västra fäste, och Nämndhusets volym och lätt böjda form, samt dess östliga fasad med sitt tydligt markerade mittparti framträder i sin helhet som ett tydligt fondmotiv invid bron och Svartån. I denna vy kan Nämndhusets framsida och dess gestaltningsmässiga koppling till Vasabron upplevas som tydligast. Möjligheten att uppfatta Nämndhusets volym, takform och omsorgsfulla fasadutformning mot öst samt den södra gavelns fasadutsmyckningar och balkong är av stor betydelse sett från denna vy.

4. Södra strandvägen

Den trädplanterade Södra strandgatan ingår i det representativa och grönskande stadsrum som skapades längs med Svartåns stränder under sent 1800-tal och tidigt 1900-tal. När betraktaren rör sig längs med Södra strandgatan ges successiva utblickar mot de solitära byggnader som vänder sig mot vattenspegeln och som präglar årummet. I denna vy kan Nämndhusets framsida och dess placering i anslutning till Svartåns vattenspegel upplevas som tydligast. I siktlinjen från denna del av Södra Strandgatan är möjligheten att uppfatta Nämndhusets omsorgsfullt utformade fasad och dess direkta möte med Svartåns vattenspegel samt byggnadens volym och takform särskilt viktig att beakta.

5. Vasatorget

Vasatorget anlades sent 1880-tal, som en del i planläggandet av de Västra stadsdelarna. Från Vasatorget ges långa utblickar längs med Vasagatan, över Vasabron och vidare mot den historiska stadskärnan där St: Nicolai kyrka bildar ett karaktärsskapande fondmotiv. Vyn mot kyrkan har en lång kontinuitet då en av de västra infarterna till staden passerat här sedan åtminstone 1600-tal. Nämndhuset, Vasakyrkan, Elektricitetsverket och Post- och telegrafhuset ramar idag in siktlinjen längs med Vasagatan med sina varierande takformer. Nämndhusets västra fasad, med sitt mer återhållsamma och funktionalistiska formspråk och det centralt placerade trapphuset, är ett framträdande motiv sett från denna vy punkt. Byggnaden döljs dock delvis bakom garagebyggnaden och växtligheten längs med Östra Bangatan. I denna vy är den långa och öppna siktlinjen mot St: Nicolai kyrka längs med Vasagatan av särskild betydelse, liksom möjligheten att uppfatta Nämndhusets västra fasad. Då den västra fasaden i mindre grad upplevs som byggnadens framsida är de öppna vyerna mot denna sida dock av mindre vikt än vyerna mot den östra fasaden.

Riksintresset Örebro

Aktuellt planområde ligger inom riksintresset Centrala Örebro [T20]. Den riksintressanta stadsmiljön är en komplex och mångfacetterad urban kulturmiljö med flera karaktärsskapande tidsskikt.

Riksintresset Centrala Örebro

Motivering: *Residensstad som speglar utvecklingen från medeltida fäste vid mötet mellan viktiga kommunikationsleder till dagens av 1600-talet, 1800-talet senare del och det tidiga 1900-talet präglade stadsmiljö.*

Uttryck för riksintresset: *Dominerande slottsanläggning i mötet mellan Svartåns vattenled och den nord-sydliga åsvägen. Stadsplan med enstaka medeltida drag och rätvinklig rutnätsstruktur som grundlades på 1650-talet och fullföljdes på 1850-talet samt utvidgades vid 1900-talets början. Den medeltida Nikolaikyrkan, bebyggelse i den förindustriella tidens lägre skala, mer storstadsmässig stenbebyggelse från tiden kring sekelskiftet 1900 och tiden före andra världskriget. Residensstadens karaktärsbyggnader, parker och grönstråk.*

Riksintresset omfattar residensstaden, med de statliga karaktärsbyggnaderna och offentliga funktioner och förvaltningar som dragits till residensstaden. Ett värdebärande uttryck för riksintresset är även de naturgeografiska och kommunikationsmässiga förutsättningar som legat till grund för stadens lokalisering, och som uttrycks genom mötet mellan Svartåns vattenled och den nord-sydliga åsvägen, samt slottets placering invid detta möte. Stadsplanen, med bevarade medeltida drag och successivt utökad rutnätsplan från 1600- och 1800-

tal samt stadsplanens utvidgningar under det tidiga 1900-talet ingår i riksintresset, liksom stadens bebyggelse – från den lägre, förindustriella bebyggelsen till det sena 1800-talets och tidiga 1900-talets mer storstadsmässiga stenstadsbebyggelse. Även den medeltida Nikolaikyrkan, med sitt väl synliga läge på åsryggen ingår i riksintresset, liksom stadens parker och grönstråk.

En fördjupad riksintressebeskrivning har tagits fram av Länsstyrelsen (2011). I denna föreslås en geografisk utvidgning av riksintresset för att även omfatta delar av de västra, södra och östra stadsdelarna. Gränsändringen har dock inte formellt beslutats, och i gällande översiktsplan anges den nu gällande riksintressegränsen. Nämndhuset och kvarteret Barkelund ligger inom riksintressets västra utkant, på motsatt sida Svartån från den historiska stadskärnan.

De riksintressanta uttryck som bedöms vara särskilt relevanta för aktuellt utredningsområde beskrivs här närmare:

Dominerande slottsanläggning i mötet mellan Svartåns vattenled och den nord-sydliga åsvägen.

Nämndhuset har ingen kulturhistorisk anknytning till mötet mellan Svartåns vattenled och åsvägen, men ingår som ett motiv i det grönskande årum med solitära byggnader som breder ut sig på båda sidor om Storbron. Vyerna från Storbron mot omgivande stadsrum är av direkt betydelse för läsbarheten av riksintresset, och åtgärder som påverkar dessa vyer kan påverka riksintresset negativt.

Stadsplan /.../ som fullföljdes på 1850-talet samt utvidgades vid 1900-talets början. /.../ mer storstadsmässig bebyggelse från tiden kring sekelskiftet 1900 och tiden före andra världskriget.

Nämndhuset är beläget utanför den medeltida staden och 1600-talets stadskärna, men ligger inom det område som planlades under 1880-talet och som fullföljdes under 1900-

talets början med anläggandet av Södra strandgatan och dess omgivande grönska. Nämndbyggnaden inramar Vasatorget, som fungerar som en rät axel mellan Vasatorgets solfjädersplan från 1888-års stadsplan och den historiska stadskärnan. Årummet längs med Svartån är en del av berättelsen om hur Svartåns stränder under det sena 1800-talet och tidiga 1900-talet omvandlades från småskalig industrimiljö till representativt stadsrum kantat av grönska och representativa, påkostade solitära byggnader med koppling till nöjeslivet, föreningslivet, frikyrkorörelsen, bankväsendet samt offentliga funktioner. Årummet präglas idag av omgärdande frodig grönska samt karaktäristiska byggnadsfasader som speglar sig i vattnet, och återspeglar hur staden utvecklades till en mer storstadsmässigt präglad stad med stenstadsbebyggelse för såväl bostäder som för olika typer av offentliga förvaltningar under det sena 1800-talet och tidiga 1900-talet. Nämndhuset bedöms, såsom offentlig och påkostad förvaltningsbyggnad från tidigt 1900-tal, utgöra ett uttryck för riksintresset både som enskild byggnad och såsom en del av det stadsrum som omger Svartån.

Den medeltida Nikolaikyrkan /.../

Nikolaikyrkan utgör en av riksintressets karaktärsbyggnader, och dess synlighet i stadsrummet och stadssiluetten är ett riksintressant karaktärsdrag. De långa siktlinjer mot kyrkan och stadskärnan som ges från Vasatorget har dels betydelse för förståelsen av intentionerna i 1888 års stadsplan, dels en lång kontinuitet då en av stadens västra infarter med kontinuitet från åtminstone 1600-tal löpte här. Utifrån topografin och de västra stadsdelarnas lantliga prägel fram till 1800-talets slut, bör St: Nikolaikyrkan ha fungerat som ett tydligt landmärke sett från den västra infarten under flera sekler. De långa siktlinjerna och öppna vyerna mot kyrkan från Vasatorget bedöms därför vara ett riksintressant uttryck, och volymer som hindrar eller avgränsar dessa vyer kan påverka riksintresset negativt.

5. Känslighets- och tålighetsanalys

Känslighets- och tålighetsanalysen är begränsad till själva utredningsområdet och en bedömning av hur de kulturhistoriskt värdefulla egenskaperna, företeelserna och karaktärsdragen kan påverkas vid eventuella förändringar och tillägg. På känslighetskartan redovisas tre olika nivåer av känslighet. Centralt för bedömningen är att identifiera hur och för vilken typ av åtgärd miljöns olika delar är känsliga, samma grad av känslighet kan därför innebära en känslighet för olika typer av åtgärder.

Bedömningen har gjorts enligt en tregradig skala:

- Område eller objekt som är mycket känsligt för förändringar (blå markering)
- Område eller objekt som är känsligt för förändringar (grön markering)
- Område eller objekt som är tåligt för förändring (grå markering)

Nämndhuset

Nämndhuset bedöms vara mycket känsligt vad gäller förändringar rörande den mer gestaltade fasaden mot öster som utgör ett karaktäristiskt inslag i årummet. Den östra fasaden med sitt tydligt markerade mittparti tillsammans med den enkelt gestaltade platsbildningen framför utgör en tydlig entré till byggnaden. Även gavlarna med sina individuellt utformade fasader, väl synliga från Vasagatan i söder samt från parkrummet i norr, har en hög känslighet för förändringar. Fasaderna är mycket välbevarade och den höga känsligheten rör arkitekturen som helhet; byggnadens volym, fasadernas symmetriska indelning, ursprungliga material, ursprunglig färgsättning samt utsmyckningar.

Fasaden mot väster har en karaktär av gårdsfasad med enklare utformning och mindre utsmyckningar. Gårdssidan har historiskt under lång period varit delvis förbyggd av bostadshus. Nämndhuset är idag synlig från Östra Bangatan

samt Vasaplatsen. På grund av delvis skymmande träd samt avstånd och vägens barriäreffekt utgör Nämndhuset från detta håll inte ett självklart och tydligt inslag i stadsbilden västerifrån. Fasaden är mycket välbevarad och känsligheten rör arkitekturen som helhet; byggnadens volym, fasadens symmetriska indelning, ursprungliga material, ursprunglig färgsättning samt utsmyckningar.

Fastigheten

Platsen mellan Nämndhuset och årummet i öster bedöms vara mycket känslig för förändringar i form av nybyggnation eller annan form av anläggning eller tillägg som kan störa upplevelsen av fasadens tydliga läge som solitär vid Svartån. Här utgör fasaden ett viktigt inslag i värdefulla siktlinjer österifrån. Även marken direkt norr och söder om de gestaltade gavlarna har en hög känslighet för tillägg i form av framför allt nybyggnader.

Marken väster om Nämndhuset har en känslighet för förändringar, men inte lika hög som framsidan. Nämndhusets fasad mot väster har en enklare utformning med en tydlig karaktär av baksida och den utgör heller inte ett lika självklart och tydligt inslag i stadsbilden västerifrån. Historiskt har kvarteret Barkenlund varit bebyggd med 2–3 våningar stenhussom delvis skymt vyerna från Vasatorget mot Nämndhuset. En garage- och förrådsbyggnad uppfördes på platsen i slutet av 1980-talet, i ungefärligt läge för tidigare gårdsbebyggelse. Trädallén tillkom troligtvis på 1970-talet och det solitära trädet på gården möjligen redan på 1950-talet. Platsen bedöms vara känslig för ny bebyggelse som avseende volym, höjd och gestaltning inte förhåller sig medvetet till Nämndhusets arkitektur, påverkar möjligheten att uppleva byggnaden som en solitär från årummet, samt inte utformas varsamt till Nämndhusets kulturhistoriska värden.

Platsen för förråds- och garagebyggnaden, där det tidigare stått gårdsbebyggelse, bedöms som tåligt för förändringar

i form av nybyggnation samt annan form av anläggningar eller tillägg som förhåller sig medvetet och underordnat i förhållande till Nämndhusets kulturhistoriska värden samt volym.

Riksintresset Örebro

Planområdet med Nämndhuset ingår i riksintresse för kulturmiljövården och är känsligt för åtgärder som påverkar riksintressets uttryck eller som riskerar att påtagligt skada dess värden.

Riksintresset bedöms vara känsligt för åtgärder som påverkar Nämndhusets arkitektur som helhet, samt för anläggningar eller tillägg som kan störa upplevelsen av fasadens tydliga läge som solitär vid Svartån.

Riksintresset bedöms vara känsligt för nya volymer eller tillägg som kan störa årummets karaktär av grönskande stadsum med solitära byggnader med påkostade fasader som vetter ut mot vattenspegeln. Tillägg eller anläggningar som påverkar bebyggelsens friliggande struktur och skala, med byggnader om två till fem våningar med inslag av såväl flacka som branta sadeltak, kan påverka riksintresset negativt.

Känslighets- och tålighetskarta inom utredningsområdet.

6. Rekommendationer för bevarande och utveckling

Beskrivningen av utredningsområdets känslighet och tålighet kompletteras nedan av samlade rekommendationer inför det fortsatta planarbetet. Kapitlet inleds med övergripande rekommendationer kring hur kulturmiljövärden inom utredningsområdet bör beaktas i det fortsatta planarbetet. Därefter följer rekommendationer kopplade till vidare utredningar och skydd av kulturvärden i detaljplan.

- Nämndhusets höjd, volym och takutformning är viktiga karaktärsdrag som värnas genom att nytillkommen bebyggelse anpassas avseende höjd och volym. På så vis kan byggnadens läsbarhet som solitär märkesbyggnad vid Svartån bibehållas och stadskärnans historiska taklandskap värnas. Detta är särskilt viktigt i förhållande till värdefulla siktlinjer sett från öst.
- Bibehåll den öppna och gröna karaktären framför Nämndhuset ner mot Svartån med fri sikt från årummets olika håll med utpekade, värdefulla siktlinjer som möjliggör upplevelsen av byggnadens front mot vattnet. Tillkommande bebyggelse undviks ner mot ån, framför Nämndhuset, mot Vasagatan i söder och mot den norra gaveln.
- Ny bebyggelse kan med fördel uppföras ut mot Östra Bangatan och Vasagatan, och på så vis bygga vidare på fastighetens tidigare bebyggelsestruktur. Ny bebyggelse bör underordnas Nämndhuset och anpassas avseende placering, skala och höjd. Det är viktigt att fasadmaterial och kulör förhåller sig medvetet till Nämndhuset samt omkringliggande bebyggelse, för att uppnå ett tillägg som förhåller sig varsamt till befintlig byggnad och miljö, men samtidigt blir tydligt avläsbar som ett nutida tillägg. Inspiration avseende material och kulör kan med fördel hämtas från bebyggelse i närområdet.

- Ny bebyggelse uppförs med en distans till Nämndhusets gårdsfasad i väster. Distansen skapar möjlighet att fortsatt kunna läsa och förstå Nämndhuset som en solitär byggnad, 1920-talsklassicismens symmetriska utformning samt byggnadens karaktäristiska, svagt brutna form med det rundade trapphuset.

Rekommendationer för att tillgodose riksintresset

Nedan preciseras vilken övergripande hänsyn som bör tas för att tillgodose riksintresset i planläggning av planområdet.

- Undvik volymer som sticker ut över fastighetsgränsen mot Vasagatan eller som på annat vis skymmer eller begränsar de långa och öppna siktlinjerna längs med Vasagatan, sett från såväl Vasatorget som från St: Nikolaikyrkan
- Ny bebyggelse i anslutning till årummet bör i skala och höjd anpassa sig till den befintliga bebyggelsekaraktären, så att karaktären av påkostade, solitära byggnader med direkt exponering mot vattenspegeln inte förtas.
- Ny bebyggelse bör underordna sig Nämndhusets taknock eller utformas på ett sätt som undviker negativ påverkan på upplevelsen av byggnaden och dess takform sett från Storbron, St: Nikolaikyrka, Vasabrons östra fäste eller från andra vypunkter där byggnaden fungerar som ett motiv i stadsbilden.

Viktiga aspekter att hantera i detaljplanen

- Mark framför Nämndhuset mot ån samt vid gaveln i norr bör fortsatt markeras som *prickmark/marken får ej bebyggas*.
- Ny bebyggelse regleras avseende placering inom fastigheten ut mot Östra Bangatan, något indragen från Vasagatan samt med en distans till Nämndhuset.
- Reglera höjd samt fotavtryck för ny bebyggelse.
- Säkerställa att eventuell ny byggnad förhåller sig respektfullt till Nämndhusets kulturhistoriska värde avseende gestaltning, material och kulör.
- Värna ursprunglig tomtavgränsning i form av gjutjärnsstaket.
- Befintliga skydds- och varsamhetsbestämmelser är generellt skriva och kan med fördel specificeras för att ge byggnaden ett ökat skydd och underlätta framtida bygglovsprövningar. En interiör dokumentation rekommenderas som underlag för eventuellt behov av interiöra skydds- och varsamhetsbestämmelser.

Nämndhuset 1930-tal.
Källa: Örebro stadsarkivs bildarkiv

7. Historisk utveckling

Örebro stad

Örebro stadsbildning växte fram under medeltiden på och kring en rullstensås som korsade Svartån. Läget var strategiskt viktigt för järnexporten från Bergslagen samt för kommunikationer till land och sjöss, till exempel förbindelsen via Hjälmaren och andra delar av Mälardalen. Örebro tros ha fått sina stadsprivilegier någon gång på 1200-talet och då bestod staden av kvarteren mellan Storbron och Stortorget västra del, samt kvarteren runt torget. Dåtidens huvudgata gick från norr till söder, och motsvaras ungefär av dagens sträckning Drottninggatan-Storgatan. Att platsen tidigt var intressant att kontrollera för makthavare berättar den kungsgård samt borg som uppfördes här under 1300-talet om. Kring den lilla stadsbildningen vid ån växte succesivt en mindre köpstad fram. Under 1500- och 1600-talet fanns en önskan från stadsmakterna att renodla jordbruks- och stadsnäringar genom att med olika åtgärder verka för att hantverkarna skulle bosätta sig i städerna. Under 1600-talet har så invånarantalet i Örebro stigit tillräckligt mycket för att kunna bilda skråväsende. Under 1700-talet och början av 1800-talet har staden fortfarande kvar sin medeltida tomtindelning med mindre tomter, bebyggda med trähus. I och med stadsbränderna 1843 och 1854, kom dock stadsbilden att förändras kraftigt. En ny rätvinklig stadsplan med bredare gator och reglerad bebyggelse togs fram av stadsarkitekten Johan Fridolf Wijnblad. De centrala delarna av staden bebyggdes med stenhus i senempirestil och senare i olika nystilar. De ibland väldigt påkostade och utsmyckade fasaderna fick till och med kritik för att vara för "storstadsmässiga". Längs Svartån etablerade sig flera större industrier som till exempel Lindska boktryckeriet, Örebro bryggeribolag och Vallgrenska garveriet. 1800-talet senare häft kom att bli en expansiv tid i Örebro historia. Näringsfriheten och järnvägens invigning 1856, med senare koppling till västra stambanan 1862, gav goda förutsättningar för handel och hantverk. Näringslivets blomstring påverkade även bankerna och ett flertal ståtliga bankpalats uppfördes, till exempel Sparbanksbyggnaden på Svartåns

norra strand. Årtiondena kring sekelskiftet 1900 ökar befolkningens mängden kraftigt och staden fortsätter att expandera. Områdena i öster och väster som hittills nyttjats mest för jordbruksändamål, tas nu i anspråk för nybyggnad av framför allt bostäder. Den ständigt ökande befolkningens mängden innebar ett ökat kommunalt ansvar vilket medförde uppförande av bland annat skolor, sjukhus, brandstation och elektricitetsverk. Samtidigt blev byggnader med funktioner kopplade till fritid- och nöjesliv ett allt vanligare inslag i stadsbilden såsom biografier, danssalonger och restauranger.

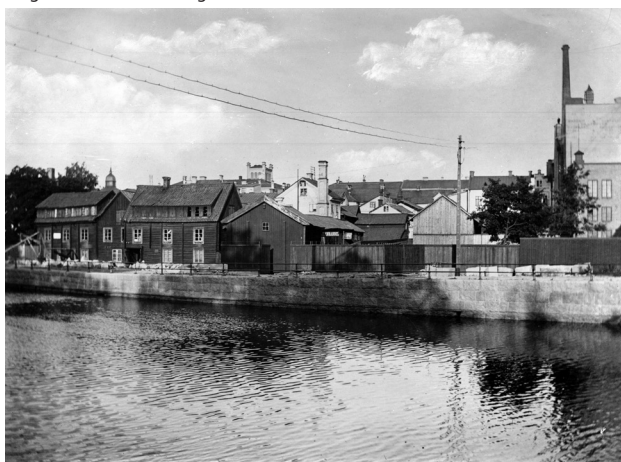
Centralpalatset, uppfört 1912–13 i ett exponerat läge vid Svartån norr om Slottet, är ett exempel på detta. Kring sekelskiftet 1900 började stadsplanerare att lyfta vikten av grönska i staden. Det var inte bara för att uppnå en vackrare stad, utan också en hälsosammare stad. Stadens befolkning, till exempel de som arbetade i de osunda industrimiljöerna, skulle få en möjlighet till hälsosammare fritid. Svartåns stränder förnyas med trädplanteringar samt anläggandet av ett flertal vattennära parker, till exempel Henry Allards park 1913 norr om Slottet.

Utsnitt ur Generalkarta av Örebro stad från 1703. De västra delarna av staden utnyttjas som åker- och ängsmark. Källa: Historiska kartor, Lantmäteriet.

Vy mot Storbron och slottet. Till vänster i bild syns Sparbanksborgen uppförd 1891 och till höger i bild Fenixhuset, en av de få byggnader som klarade sig undan branden 1854. På bilden ser man även de relativt nyplanterade trädraderna längs med åkanten. Fotograf: Axel Barr. Källa: Örebro läns museum.

Tvåvånings träbyggnader längs Södra Strandgatan vid Svartån 1898. Fotograf: Samuel Lindskog. Källa: Örebro läns museum.

Kvarterets Barkenlunds framväxt

Kvarteret Barkenlund är beläget i den västra delen av Örebro stadskärna. Markerna väster om Svartån förblev länge obebyggda och på äldre kartor beskrivs området som stadens västra åker- och ängslyckor, eller lite senare vid 1800-talets mitt, som nordvästra och sydvästra gårdet. En av in- och utfartsvägarna från staden väster ut utgick härifrån, och här låg tidigare luffarhotellet Barkenlund, antagligen samma byggnad som i stadens Bevarandeprogram kallas för sommarvilla. Det var inte förrän en sänkning av sjön Hjälmarens kom till stånd under 1800-talet som de tidigare sankna markerna blev dugliga för bebyggelse. Under slutet av 1800-talet togs nya stadsplaner fram och Örebro utökades åt väster och öster. Hur den västra staden/stadsdelen skulle utformas blev föremål för diskussion och två olika förslag lades fram, ett i form av en rutnätplan och ett annat i form av en radialplan. Det vinnande förslaget, utarbetat av lektor Adolf Kjellström, som tog avstamp ett solfjädersformat torg, Vasatorget, hämtade inspiration från Place de l'Étoile i Paris samt Karlaplan i Stockholm. Från det halvmåneformade torget strålar gator ut åt norr, väster och söder, avskilda av byggnader i två våningar med representativa fasader vända mot torget. På stadsplanen från 1884/1888 benämns kvarteret Barkenlund som kvarteret IV inom stadsdelen Väster. Man kan tänka sig att Kjellström hade en tanke med att kvarteren Barkenlund och Orgeln rundade former på den östra sidan av järnvägen skulle läsa samman med Vasatorgets halvmåne i väster. Från början fanns det även en järnvägsövergång från torget, som via Vasagatan förband den Västra staden med centrum och Stortorget i öster. På en karta från 1911 som visar allmänna parker finns en allé utritad i ett något västligare läge än dagens allé. I det är osäkert om denna allé någonsin förverkligades, men kartan visar på en intention som staden hade att ge bättre brandskydd, träden utgjorde så kallat "gnistskydd".

Örebro fortsatte att expandera under 1900-talets början och staden var i behov av nya större lokaler för den växande för-

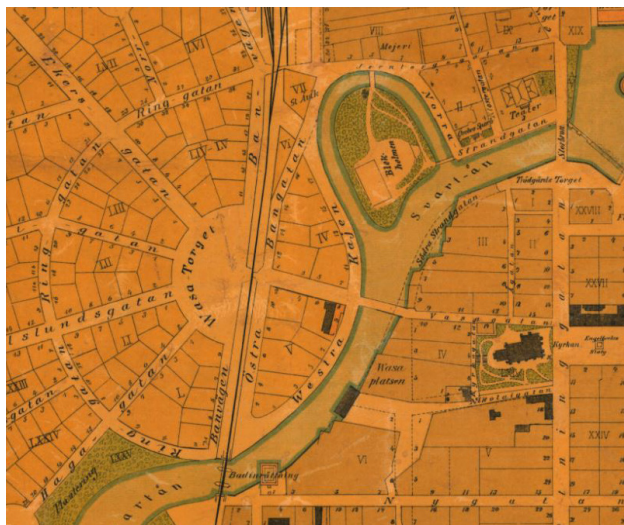
valtningen. Det gamla rådhuset vid Stortorget var för litet och planerna för att uppföra ett nytt nämndhus påbörjades. Uppdraget gick till stadsarkitekten Georg Arn och valet av plats föll på kvarteret Barkenlund med sin centrala och väl synliga tomt invid Svartåns norra strand. I närområdet fanns sedan tidigare Vasabron från 1926 samt Konserthuset från 1932, som båda gestaltats i 20-talsklassicism av stadsarkitekten. Kvarteret var från början indelat i sju tomter, varav tomterna 9 och 10 längs Östra Bangatan och hörnet mot Vasagatan redan bebyggt med två-trevånga stenhus under 1800-talets slut. De rikt utsmyckade byggnaderna skulle sedan genomgå en genomgripande fasadförenkling på 1950-talet innan de slutligen revs. Luffarhotellet Barkenlund, som gett kvarteret sitt namn, låg kvar på platsen ända fram till 1930-talet, då de två tomterna 6 och 7 slogs ihop inför uppförandet av det nya nämndhuset. 1934 stod det nya nämndhuset klart.

I och med utbyggnaden av den så kallade Västra Centrumleden på 1970-talet blev de västra delarna av kvarteren Barkenlund samt Orgeln ianspråktaga för att möjliggöra breddning av Östra Bangatan. I samband med detta revs de äldre stenhusen i Barkenlund och i deras ställe planterades en trädrad mot vägbanan. I och med trafikledens tillkomst blev avståndet mellan Vasatorget och kvarteren Barkenlund och Orgeln ännu större, och det funktionella sambandet bröts genom att den tidigare järnvägsövergången i Vasagatan förlängning togs bort. I stället skapas en ny underjordisk förbindelse genom en gång- och cykelvägstunnel i kvarterets Barkenlunds norra utkant.

I slutet av 1980-talet övergick fastigheten från offentlig verksamhet till privat, i och med att kommunen sålde Nämndhuset till Jacobsson & Widmark. I samband med byggnadens ombyggnad och upprustning 1989 uppfördes en envårig förråds- och garagebyggnad på fastigheten mot Östra Bangatan.

Utsnitt från karta över staden Örebro från 1857. Luffarhotellet Barkenlund finns utmärkt vid en av stadens västra infarter. Källa: Historiska kartor, Lantmäteriet.

Utsnitt över karta över Örebro stad från 1884 och 1888 som visar utbyggnaden av staden åt öster och väster. Källa: Historiska kartor, Lantmäteriet.

Stadsplan från 1892 med förslag till ny tomtindelning. Luffarhotellet Barkenlund finns inritad mellan tomten 15 och 16.

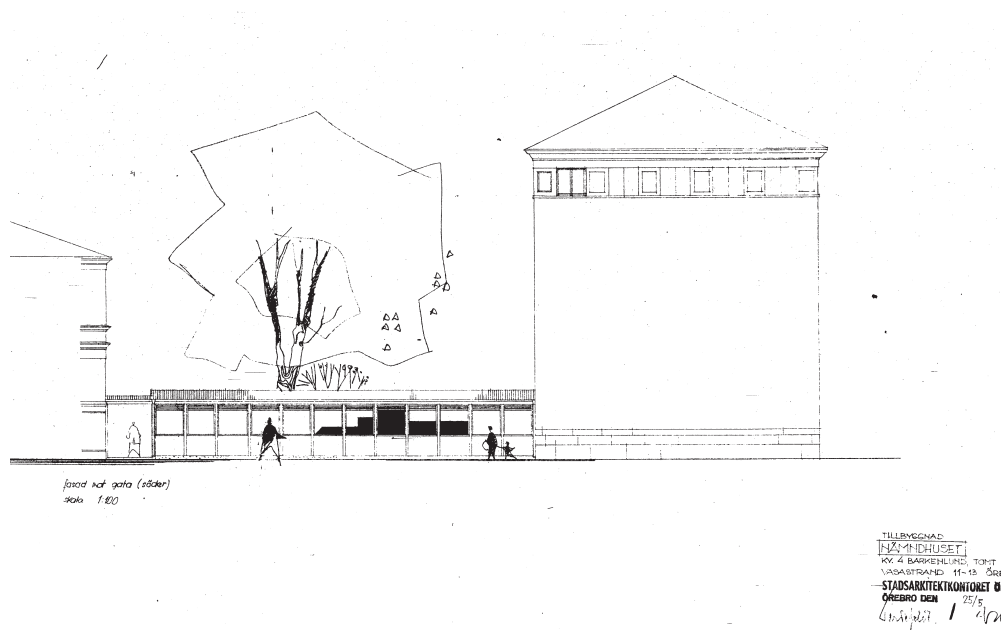
Luffarhotellet Barkenlund 1931. Källa: Örebro stadsarkivs bildarkiv.

Ritning till nybyggnad i kvarteret Barkenlund, hörnet Östra Bangatan/Vasagatan.

Äldre flygbild från 1938, där stenhusen från sent 1800-tal i kvarteret Barkenlund syns tydligt i Vasatorgets fond. Källa: Digitalt museum.

Förslag till tillbyggnad av Nämndhuset i form av en envåning länkbyggnad. Utsnitt ur ritning från 1957.

En länkbyggnad uppfördes under 1950-talet mellan Nämndhuset och det äldre 1800-talshuset i hörnet av Vasagatan och Östra Bangatan. Källa: Örebros stadsarkivs bildarkiv.

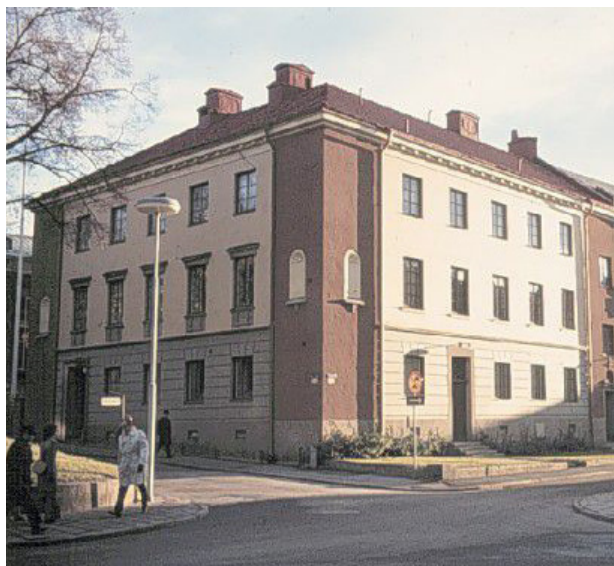
Stadsarkitekt Georg Arn

Georg Arn, född 1886 i Stockholm. Arkitekt, utbildad vid Tekniska högskolan och Konstakademien. Arbetade hos bl.a. Carl Malmström, Sven Wallander, Sigurd Curman och Lars Israel Wahlman. Mellan 1914 och 1920 var Arn anställd som arkitekt vid Stockholms stads byggnadsnämnd för att sedan bli stadsarkitekt i Örebro 1920 fram till 1951. Arn ritade flertalet offentliga byggnader i Örebro, men även bostadshus, parker och torg. Han ritade bl.a. följande:

- Nikolai prästgård (1925)
- Örebro Tekniska Elementarskola, nybyggnad (1920-tal)
- Vasabron (1926)
- Kvarteret Råbocken (1927)
- Varmbadhuset (1928)
- Epidemisjukhuset i Hallsberg (1929)
- Konserthuset (1932)
- Stadsparken (ny utformning) (1933)
- Kvarnplatsen (1934)
- Nämndhuset (1934)
- Kommunala flickskolan (1940)
- Elimkyrkan (1942)
- Kristinaskolan (1944)
- Socialpedagogiska institutet (1945)
- Idrottshuset (1946)

Kommunala flickskolan. Källa: Örebro stadsarkivs bildarkiv. Fotograf: Eric Sjöqvist

Nicolai prästgård ca 1973. Källa: Örebro stadsarkivs bildarkiv.

8. Källförteckning

Tryckta källor

Centrala Örebro – Fördjupad Riksintressebeskrivning, Länsstyrelsen i Örebro län Rapport 2011:52

Otryckta källor och arkiv

Örebro bygglov- och stadsarkiv
Örebro stadsplanearkiv

Digitala källor

Lantmäteriets digitala kartor
Örebro stadsarkiv
Digitalt museum
Länsstyrelsen i Örebro län, Byggnadsminnen – en liten del av länets historia

KMV forum AB
Hästholmsvägen 28, 8 tr.
131 30 Nacka
kmvforum.se